Комунальний заклад

«Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування»

Чернігівської обласної ради

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. директора КЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування» ЧОР
_____Вікторія МАЛОФЕЄНКО
«28» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«РИСУНОК»

Освітньо-професійна програма: «Перукарське мистецтво та декоративна косметика»

Галузь знань: J Транспорт та послуги

Спеціальність: J 1 Послуги краси

Робоча програма навчальної дисципліни складена на підставі ОПП «Перукарське мистецтво та декоративна косметика»

Розглянуто та погоджено на засіданні циклової комісії «Перукарське мистецтво та декоративна косметика»
Протокол № 1 від “27 ” серпня 2026 року

Голова циклової комісії _____ Антоніна ОГОЛЬЦОВА
(підпис) (Ім’я ПРІЗВИЩЕ)

Чернігів – 2026

1. Опис навчальної дисципліни

Показник	Значення показника
Назва дисципліни	Рисунок
Характеристика навчальної дисципліни	- Обов'язковий освітній компонент, який формує спеціальні компетентності
Освітній компонент	ОК 10
Кількість кредитів - за стандартом - за ОПП (скорочений термін)	 7 3
Кількість годин за навчальним планом: - Загальний обсяг - Лекції - Практичні заняття - Семінарські заняття - Самостійна робота	 90 15 50 25
Метод підсумкового контролю	Екзамен
Розподіл - за курсами - за семестрами	 1курс 1, 2 семестри

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- оволодіння основами образотворчої грамоти;
- набуття навичок реалістичного зображення просторових форм на площині;
- вивчення закономірностей будови форми;
- формування загальної творчої основи для гармонійно розвинутої особистості.
- розвиток креативного мислення, уяви та творчих здібностей;

Завдання:

- засвоєння теоретичних та практичних знань з рисунку.
- вільне володіння технічними навичками.
- розвиток образотворчого мислення, що є необхідним для творчої діяльності в галузі перукарського мистецтва та декоративної косметики

3. Структура навчальної дисципліни

№	Теми	Нормативна частина за ОПП	Робітнича професія		Всього на ІІІ ступені	З них			
			ІІ ступінь	ІІІ ступінь		Аудиторні заняття (годин)	У тому числі		Самостійна робота
							Лекційні	Лаб-практ., практичні, семінарські	
1	Загальні основи рисунку				**17**	**13**	**5**	**8**	**4**
1.1	Засоби виконання художньо – графічних робіт. Закономірності візуального сприйняття рисунку.				5	5	1	4	-
1.2	Використання перукарями та візажистами закономірностей сприйняття для підкреслення переваг та маскування недоліків форми обличчя.				2	2	2	-	-
1.3	Особливості зображення форми, об’єму та конструкції предметів.				10	6	2	4	4
2	Рисунок натюрморту як спосіб розвитку творчих здібностей				**19**	**14**	**2**	**12**	**5**
2.1	Рисунок натюрморту з геометричних предметів.				7	5	1	4	2
2.2	Зображення драпіровок.				7	5	1	4	2
2.3	Графічне відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту.				5	4	-	4	1
3	Графічне зображення людини. Роль та важливість графічного зображення людини в роботі перукаря та візажиста.				**42**	**31**	**5**	**26**	**11**
3.1	Анатомічна, конструктивна та пластична будова фігури людини.				7	5	1	4	2
3.2	Зображення елементів голови та голови людини в цілому. Графічні техніки в дизайн зачіски				10	8	2	6	2
3.3	Розподіл тону на зображених ділянках голови в залежності від напрямку та характеру освітлення.				6	5	1	4	1
3.4	Визначення графічними засобами характерних рис та особливостей портрету/				7	5	1	4	2
3.5	Способи графічного зображення фігури людини.				6	4	-	4	2
3.6	Розробка стилізованого зображення фігури людини в ескізах. Розробка ескізу зачіски (стилізація).				6	4	-	4	2
4	Графічне зображення пейзажу				**12**	**7**	**3**	**4**	**5**

4.1	Використання законів перспективи в побудові пейзажу.				2	1	1	-	1
4.2	Графічні та композиційні засоби вираження просторового середовища в пейзажі.				5	3	1	2	2
4.3	Виконання пейзажу в різних графічних техніках.				5	3	1	2	2
	Усього годин за курс				**90**	**65**	**15**	**50**	**25**

4. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні основи рисунку

Тема 1.1 Засоби виконання художньо – графічних робіт. Закономірності візуального сприйняття рисунку.

Мета та завдання курсу «Рисунок». Загальні відомості про рисунок. Визначення рисунку. Види рисунку.

Види рисунку за технікою виконання та призначенням. Інструменти та матеріали для рисунку. Стадії виконання рисунку. Зображувальні засоби рисунку, лінія, штрих, пляма. Класифікація ліній.

Перспектива, її види та закономірності. Основні положення лінійної перспективи.

Практичні заняття (4 год.):

- Лінійна побудова геометричних тіл (куб) (2 год.)
- Лінійна побудова геометричних тіл (конус) (2 год.)

Тема 1.2 Використання перукарями та візажистами закономірностей сприйняття для підкреслення переваг та маскування недоліків форми обличчя.

Скульптуруючі засоби для зміни рельєфу обличчя. Моделювання форми за допомогою довжини, текстури та розташування об'єму волосся:

Психотерапія за допомогою корекції зовнішності.

Професійні фейс-чарти та ескізи. Зорові ілюзії.

1.3 Особливості зображення форми, об'єму та конструкції предметів.

Засоби виявлення форми. Світлотінь та її закономірності. Види штриховки. Малювання прямих та кривих ліній.

Самостійна робота (2 год.)

- Зобразити на одному аркуші шість варіантів передавання різного характеру ліній за зразком

Орнамент, його, види, побудова та зображення простих орнаментів.

Практичні заняття (4 год.):

- Побудова та зображення простих орнаментів (2 год.)
- Виявлення тоном форми кулі (призми) (2 год.)

Самостійна робота (2 год.)

- Розробити ескізи прикрас для волосся з орнаментом для дизайнерських робіт в українському стилі

Розділ 2. Рисунок натюрморту як спосіб розвитку творчих здібностей.

Тема 2.1 Рисунок натюрморту з геометричних предметів.

Розкриття поняття «натюрморту». Історія жанру. Його види, формати та сюжети. Композиційне рішення малювання з натури простих за формою предметів побуту. Послідовність роботи над рисунком.

Практичні заняття (4 год.):

- Зображення тоном групи геометричних тіл. (2 год.)
- Натюрморт з геометричних предметів(2 год.)

Самостійна робота (2 год)

- Зобразити натюрморт з фруктами

Тема 2.2 Зображення драпіровок.

Склади та їх види (вертикальні, діагональні, радіальні. Особливості передачі об'єму драперії.

Практичні заняття (4 год.) :

- Зображення драперії зафіксованої на одній опорі (2 год.)
- Зображення геометричної фігури на фоні драперії (2 год.)

Самостійна робота (2 год)

- Ознайомитися з методами зображення драпіровок (передачі градації тону від світлого до темного) різними художниками. Порівняти зображення драпіровок та складних зачісок на картинах художників, знайти спільне та відмінності.

Тема 2.3 Графічне відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту.

Практичні заняття (4 год.):

- Зображення нескладного натюрморту з глеком. (2 год.)
- Зображення нескладного натюрморту з глеком та драперією. (2 год.)

Самостійна робота (1 год.)

Зробити кілька ескізів вази для квітів з різного матеріалу (глиняна, скляна прозора/непрозора)

Розділ 3. Графічне зображення людини. Роль та важливість графічного зображення людини в роботі перукаря та візажиста.

Тема 3.1 Анатомічна, конструктивна та пластична будова фігури людини.
Анатомічна, конструктивна та пластична будова фігури людини.
Практичні заняття (4год.):

- Зображення фігури людини за схемою. (2 год.)
- Зображення фігури людини в русі. (2 год.)

Самостійна робота (2 год.)

- Зробити 2 ескізи людини у танці з характерною для цього виду мистецтва зачіскою.

Тема 3.2 Зображення елементів голови та голови людини в цілому. Графічні техніки в дизайні зачіски
Зображення елементів голови та голови людини в цілому.
Практичні заняття (6 год.) :

- Зображення голови людини у фас. (2 год.)
- Зображення голови людини у профіль. (2 год.)
- Зображення голови людини у повороті 3\4. (2 год.)

Самостійна робота (2 год)

- Зробити ескізи елементів обличчя (ніс, рот, вуха, губи, очі)
- Розробити ескіз аксесуарів та постижерних виробів на тему «Кришталева німфа» (Фентезі-стиль, вечірній/конкурсний образ) Малювання накладного волосся, перук, головних уборів та декоративних прикрас

Тема 3.3 Вплив освітлення на дизайн зачіски, макіяж та загальний художній образ, що створює майстер перукарського мистецтва та декоративної косметики.
Розподіл тону на зображеннях ділянок голови в залежності від напрямку та характеру освітлення.
Вплив освітлення на модель при її зображенні

Практичні заняття (4 год.):

- Зображення голови людини з при різних видах освітлення (фронтальне, діагональне) (1год)
- Зображення голови людини при різних видах освітлення (бокове) (1 год)
- Зображення голови людини при різних видах освітлення (заднє-діагональне) (1 год.)
- Зображення голови людини при різних видах освітлення (контрове) (1 год.)

Самостійна робота (1 год)

- Зображення зачіски фантазійного стилю при освітленні "метелик".

Тема 3.4 Визначення графічними засобами характерних рис та особливостей портрету.

Визначення графічними засобами характерних рис та особливостей портрету.

Практичні заняття (4 години):

- Зображення обличчя людини з передачею всіх анатомічних особливостей..(2год)
- Зображення обличчя людини з передачею всіх психологічних особливостей.(2год)

Самостійна робота (2 год)

- Зробити 3 ескізи обиличчя людини.скориставшись схемою передаванн настрою за допомогою міміки

Тема 3.5 Способи графічного зображення фігури людини.

Практичні заняття (4 год.):

- Зображення фігури людини різними графічними способами. Олівці, маркери, лайнери. (2 год.)
- Зображення фігури людини різними графічними способами. Туш (2 год.)

Самостійна робота (2 год.)

- Зробити 2 ескізи фігури людини різними графічними способами. Вугілля, пастель

Тема 3.6 Розробка стилізованого зображення фігури людини в ескізах.

Практичні заняття (4 год.):

- Розробка та зображення стилізованої фігури людини в народному вбранні та з відповідною зачіскою. Створення попереднього ескізу штрихами.(2 год)
- Зображення стилізованої фігури людини в сучасному одязі та з сучасною зачіскою.(2 год.)

Самостійна робота (2 год.)

- Карикатура та шарж, їх відмінності Зробити шарж на відому людину.

Розділ 4. Графічне зображення пейзажу.

Тема 4.1 Використання законів перспективи в побудові пейзажу.

Використання законів перспективи в побудові пейзажу.

Зйомка «Волосся як продовження природи», «hair-art» фотосесії та концептуальні салони. Метафоричний маркетинг.

Самостійна робота (1 год.)
Розробити презентацію на тему «Перспектива у пейзажі»

Тема 4.2 Графічні та композиційні засоби вирішення просторового середовища у пейзажі.
Графічні та композиційні засоби вирішення просторового середовища у пейзажі. Особливості роботи на пленері.

Практичне заняття (2 год.):
- Виконання пейзажу з архітектурними спорудами.

Самостійна робота (2 год.)
- Виконати ескіз зачіски, натхненням до якої слугував певний пейзаж (морський, гірський тощо). Обгрунтувати вибір.

Тема 4.3 Виконання пейзажу в різних графічних техніках.

Практичне заняття (2 год.):
- Виконання пейзажу тушшю.

Самостійна робота (2 год.)
- Виконання пейзажу пастеллю

5. Тематичний план

№ теми	Кількість годин на тему	Назва розділу	Назва теми	Кількість годин на урок	№ уроку	Назва теми уроку
1	2	3	4	5	6	7
1	13	**Загальні основи рисунку**	Засоби виконання художньо – графічних робіт. Закономірності візуального сприйняття рисунку.	1	1	Мета та завдання курсу «Рисунок». Загальні відомості про рисунок. Види рисунку. Зображувальні засоби рисунку, лінія, штрих, пляма. Перспектива, її види та закономірності
				2	2-3	**Практична робота №1**: Лінійна побудова геометричних тіл (куб).
				2	4-5	**Практична робота №2:** Лінійна побудова геометричних тіл (конус).
			Використання перукарями та візажистами закономірностей сприйняття для підкреслення переваг та маскування недоліків форми обличчя.	1	6	Скульптуруючі засоби для зміни рельєфу обличчя. Моделювання форми за допомогою довжини, текстури та розташування об'єму волосся: Психотерапія за допомогою корекції зовнішності.
				1	7	Професійні фейс-чарти та ескізи. Зорові ілюзії.
			Особливості зображення форми, об’єму та конструкції предметів.	1	8	Засоби виявлення форми. Світлотінь та її закономірності. Види штриховки. Малювання прямих та кривих ліній.

				1	9	Орнамент, його, види, побудова та зображення простих орнаментів.
				2	10-11	**Практична робота №3:** Побудова та зображення простих орнаментів.
				2	12-13	**Практична робота №4:** Виявлення тоном форми кулі (призми).
2	14	**Рисунок натюрморту як спосіб розвитку творчих здібностей Графічне зображення людини. Роль та важливість графічного зображення людини в роботі перукаря та візажиста**	Рисунок натюрморту з геометричних предметів.	1	14	Розкриття поняття «натюрморту». Історія жанру. Його види, формати та сюжети. Композиційне рішення малювання з натури простих за формою предметів побуту. Послідовність роботи над рисунком.
				2	15-16	**Практична робота №5:** Зображення тоном групи геометричних тіл.
				2	17-18	**Практична робота №6:** Зображення натюрморту з геометричних предметів.
			Зображення драпіровок.	1	19	Склади та їх види (вертикальні, діагональні, радіальні. Особливості передачі об’єму драперії.
				2	20-21	**Практична робота №7:** Зображення драперії зафіксованої на одній опорі.
				2	22-23	**Практична робота №8:** Зображення геометричної фігури на фоні драперії.
			Графічне відтворення	2	24-25	**Практична робота №9:** Зображення нескладного натюрморту з глеком.

			фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту.	2	26-27	**Практична робота №10:** Зображення нескладного натюрморту з глеком та драперією.
3	31		Анатомічна, конструктивна та пластична будова фігури людини	1	28	Анатомічна, конструктивна та пластична будова фігури людини.
				2	29-30	**Практична робота №11:** Зображення фігури людини за схемою.
				2	31-32	**Практична робота №12:** Зображення фігури людини в русі
			Зображення елемент голови та голови людини в цілому. Графічні техніки в дизайні зачіски	2	33-34	Зображення елементів голови та голови людини в цілому.
				2	35-36	**Практична робота №13:** Зображення голови людини у фас.
				2	37-38	**Практична робота №14**: Зображення голови людини у профіль
				2	39-40	**Практична робота №15**: Зображення голови людини у повороті 3\4.
			Вплив освітлення на дизайн зачіски, макіяж та загальний художній образ, що створює майстер перукарського мистецтва та	1	41	Вплив освітлення на модель при її зображенні. Розподіл тону на зображених ділянках голови в залежності від напрямку та характеру освітлення
				2	42-43	**Практична робота №16:** Зображення голови людини при різних видах освітлення.

			декоративної косметики.	2	44-45	**Практична робота №17:** Зображення голови людини при різних видах освітлення.
			Визначення графічними засобами характерних рис та особливостей портрету	1	46	Визначення графічними засобами характерних рис та особливостей портрету.
				4	47-50	**Практична робота №18:** Зображення обличчя людини з передачею всіх особливостей.
			Способи графічного зображення фігури людини.	4	51-54	**Практична робота №19:** Розробка та зображення стилізованої фігури людини в народному вбранні та з відповідною зачіскою. Створення попереднього ескізу штрихами.
			Розробка стилізованої зображення фігури людини в ескізах.	2	55-56	**Практична робота №20**: Розробка та зображення стилізованої фігури людини в народному вбранні та з відповідною зачіскою.
				2	57-58	**Практична робота №21**: Зображення стилізованої фігури людини в сучасному одязі та з сучасною зачіскою
4	7	**Графічне зображення пейзажу**	Використання законів перспективи в побудові пейзажу.	1	59	Використання законів перспективи в побудові пейзажу. Зйомка «Волосся як продовження природи», «hair-art» фотосесії та концептуальні салони. Метафоричний маркетинг.
			Графічні та композиційні засоби вираження просторового	1	60	Графічні та композиційні засоби вираження просторового середовища в пейзажі.

			середовища в пейзажі.			Особливості роботи на пленері.
				2	61-62	**Практична робота №22:** Виконання пейзажу з архітектурними спорудами.
			Виконання пейзажу в різних графічних техніках.	1	63	Виконання пейзажу в різних графічних техніках.
				2	64-65	**Практична робота №23:** Виконання пейзажу тушшю.
				Всього: 65		

6. Перелік компетентностей відповідно ОПП «Перукарське мистецтво та декоративна косметика»

Загальні компетентності:

- ЗК 5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

- СК 1 Здатність застосовувати теоретичні знання в області перукарського мистецтва та декоративної косметики, враховувати традиційні та сучасні техніки у власній професійній діяльності.
- СК 2 Здатність візуалізувати творчі задуми при створенні художніх образів та об’єктів дизайну перукарського мистецтва та декоративної косметики.
- СК 3 Здатність застосовувати засоби та прийоми формоутворення, ескізування й макетування та моделювання для втілення дизайнерської ідеї.
- СК 16 Здатність фіксувати задум художнього об'єкту чи окремої частини області перукарського мистецтва та декоративної косметики.

7. Перелік результатів навчання відповідно ОПП «Перукарське мистецтво та декоративна косметика»

Результати навчання:

- РН4 Застосовувати базові поняття, концепції, принципи, техніки і технології в області перукарського мистецтва та декоративної косметики в процесі створення відповідних робіт

- РН5 Знаходити оригінальні рішення поставлених професійних завдань самостійно або в співпраці у творчому колективі (групі), аргументуючи свій вибір.
- РН9 Зображувати композиційно-цілісні об’єкти перукарського дизайну засобами графічних технік.
- РН10 Створювати ескіз продукту дизайну для демонстрації творчого задуму.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Рисунок»

для підготовки фахових молодших бакалаврів за спеціальністю J 1 Послуги краси

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з дисципліни
«Незадовільно»	2	Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, має слабо сформований рівень сприйняття художніх образів, виявляє певні творчі вміння та навички у практичній діяльності, розрізняє матеріали та інструменти для рисунку, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму; словниковий запас в основному дозволяє викласти думку. При відповіді і виконанні практичних завдань припускається суттєвих помилок. В роботі відсутня композиція, невірно передана лінійна перспектива, порушені пропорції предметів або фігури людини, не передані тонові відношення.
«Задовільно»	3	Студент повністю розуміє та усвідомлює більшу частину тематичного матеріалу, здатний узагальнювати його за допомогою викладача; демонструє достатній термінологічний запас; художньо-образне мислення достатньо розвинене (судження аргументуються, з'являються окремі аналогії, асоціації). Виконує практичні завдання в неповному обсязі з частковою допомогою викладача, в роботі допускає композиційні помилки, суттєві помилки в побудові площини в просторі, порушує пропорції предметів або фігури людини, що змінює їх форму та характер, неточно передає тонові відношення, порушує цілісність образу.

«Добре»	4	Студент повністю розуміє та усвідомлює тематичний матеріал, здатний узагальнювати та систематизувати його, наводити деякі приклади на підтвердження своїх думок; демонструє достатній термінологічний запас, який майже завжди використовує адекватно; застосовує матеріал у практичній художній діяльності без допомоги викладача; художньо-образне мислення достатньо розвинене (формулюються окремі висновки, узагальнення). В роботі допускає незначні помилки , що не пливають на передачу лінійної перспективи та пропорцій предметів, має деякі порушення в композиційній побудові зображення, незначне порушення пропорцій предметів, що змінює характер роботи. Студент вірно передає пропорції і характер фігури людини, тонові відношення, але з деякими похибками в передачі світлотіні, тональному рішенні предметів та фігури людини. За рахунок цього не створюється враження цілісності роботи.
«Відмінно»	5	Студент має міцні, ґрунтовні знання тематичного матеріалу у межах програми, здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, широко застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва та життєвими явищами. Студент переконливо компонує врівноважене зображення на заданому форматі, правильно передає розташування площин і предметів у просторі шляхом використання лінійної перспективи, вірно визначає пропорції та характер предметів або фігури людини; демонструє на практиці розуміння рефлексу, відблиску, точно передає тонові відношення, взаємозв'язок фігури з оточенням, художнє трактування форми на основі знань будови тіла людини. Самостійно, правильно, в повному обсязі виконує практичні завдання з використанням різних технік рисунку, створює певний емоційний настрій та цілісність образу.

9. Очікувані результати навчання з дисципліни

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Рисунок» здобувачі фахової передвищої освіти повинні:

знати:

- базові композиційні та графічні прийоми.
- поетапний процес об'єктивного дослідження об'єктів в заданій системі просторового середовища.
- анатомічні закономірності будови трьохмірних об'єктів та їх конструктивну побудову на двохмірній площині листа.
- пропорційність і співвідношення частин і цілого (поняття модуль і канон).
- роль і місце рисунку в різних видах образотворчого мистецтва.

вміти:

- відтворювати форми і об'єкти дійсності методом реалістичного рисування.
- компонувати задані об'єкти на площині листа.
- виконувати начерки різними графічними матеріалами.
- дотримуватись точних пропорцій та законів перспективи.
- виявляти характер, конструкцію та взаємозв'язок основних мас на основі постановки.
- аналізувати внутрішню структуру об'єктів засобами об'ємно просторової лінії та світлотіні.
- виявляти психологічний стан, характер, настій, поєднуючи форму і зміст, використовуючи контраст і нюанс, затемнення і висвітлення форми.

10. Методи контролю результатів навчання

Поточний контроль:

- усне опитування;
- активність роботи на заняттях;
- виконання практичних завдань, створення графічних творів;
- доповіді, презентації на теми;
- виконання завдань самостійного опрацювання;

Проміжний контроль:

- проведення контрольних тестів/робіт;
- тематичне оцінювання;
- виконання практичних завдань;
- доповіді, презентації на теми;

Підсумковий контроль:

- семестрове оцінювання;
- річне оцінювання;
- екзамен;

11. Методи навчання

- лекції, бесіди, пояснення;
- практичний показ/демонстрація;
- навчання з навчально-методичною літературою;
- дослідницький пошук за темами навчальної дисципліни;
- відеоконференції;
- онлайн-уроки на платформах Google Meet, Zoom при дистанційному/ змішаному навчанні;
- практичні завдання;
- індивідуальне і групове консультування

12. Методичне забезпечення

- конспекти лекцій;
- інструкції до практичних занять;
- презентації;
- відеоролики;
- розроблені тести опитування;
- інтернет-ресурси;
- методичні посібники;
- власні напрацювання;

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Обладнання:
Персональний комп’ютер або ноутбук, нетбук,
Планшети дерев’яні, набір олівців кольорових, набір олівців графітних, пір'я, туш, маркери, лайнери, натурний фонд, драперії.

Програмне забезпечення:

- для перевірки знань Google форми
- онлайн-конструктор тестів платформи Всеосвіта
- єдина корпоративна/освітня платформа Google Workspace for Education;

- відеоредактор Pinnacle Studio

14. Рекомендована література

Основна

1. Гарбуз Р. С. Лінійна перспектива в навчальному рисунку. Львів :ЗУКЦ, 2009. 110 с.

2. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис: навчальний посібник. -Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020.-112с.

3. Гопцій О.Б., Матвєєв П.М. Рисунок. Живопис. Скульптура: навчальний посібник .-Харків: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022.-178с. 4. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунок. Київ : Техніка, 1997.- 222 с

4. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунок. Київ : Техніка, 1997.- 222 с

5. Губаль Б.І. «Спеціальний рисунок» Навчальний посібник– Івано-Франківськ, 2016. – 94с.

6. Зайчук О.М. Спецмалювання: навчальний плсібник. Черкаси, 2020.-91с.

7 .Опанащук М. О., Опанащук О. О. Емоційна природа рисунку. Львів : Друк ПП «Арал», 2013. 114с.

Додаткова

1.Разінкіна О.М. Зарисовки голови лини в різних поворотах і нахилах. Тональна єність і цілісність в малюнках. Методичні рекомендації для самостійної роботи. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського , Одеса 2017

2. Ратнічин В.М. Перспектива. – 2ге вид./ В.М. Ратнічин. - К.: Вища школа,1977. -90 с

3. Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «Рисунок, живопис, скульптура» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)

рівня. Частина 5. Декоративне рішення натюрморту на обмежену кількість кольорів. [Електронне видання] / Жилка І. С., Гуменюк І. С., Подолець П. М., Руднєв С. М., Байцар-Артеменко О. В. – Рівне : НУВГП, 2020.

4. Самостійна робота з навчальних дисциплін РИСУНОК ТА ЖИВОПИС за фахом. Івано-Франківськ, 2019.

15. Інформаційні ресурси

1 Платформа Google-клас
https://classroom.google.com/

2 Google Диск

https://drive.google.com/drive/folders/110MbLL1ukrQgpCDSidRCCJiABhiFRfDc